

יאיר ניצני מרים גבה

עוד חוזר התיקון

אחרי שצנזרו את "שיר הפרחה", יש לי עוד רעיונות איך להתאים שירים אהובים לרוח ימינו

בעידן אקולוגי, שבו אנחנו מצווים לשמור על הסביבה, "רד אלינו אווירון" הוא שיר מזהם, שמעורר צריכת דלק מיותרת. שורה כמו "נתת לי עץ ירוק מפלסטיק" לא עומדת בכללי המיחזור, ומומלץ להחליף אותה ל"נטעת לי עץ ירוק עם קומפוסט".

"יום שישי את יודעת, יש בעיר מסיבה" עלול לפגוע ברגשות הרתיים, כך שעדיף להעביר את המסיבה בשיר ליום שלישי, או להחליף ל"יום שישי, את יודעת, יש בעיר הבדלה".

יש בזמר העברי המון שירי ישיבה, שעומדים בניגוד גמור לצורך הבריאותי לעשות ספורט. "יושב על הגדר", "יושב כל היום על אותו כיסא נוח", וכמובן, "אני שוכב לי על הגב" – כולם מעודדים בטלנות וחוסר תנועה. אם אתה כבר יושב מחוץ לבית על הגדר, עדיף לנוע קצת, לעשות מתח ולשנות ל"קופץ על הגדר", או "רץ כמו נמר סביב אותו כיסא נוח".

שירים כמו "ארטיק קרטיב שוקולד בננה" או "אני אוהב שוקולד" מעודדים סוכרת והתמכרות למתוקים, אפשר לשנות את השורה ל"אני אוהב שוקולד תמרים על בסיס שמן קוקוס", אבל עדיף פשוט להוציא את השירים האלה מחוץ לחוק, וכך גם את ההרכב מעורר העששת "שוקולד מנטה מסטיק".

מאחר שהטבעונים הם מגזר מתעצם ורגיש, הם בהחלט עלולים להיפגע מכמה יצירות. למשל, "האוטו שלנו", ש"מביא הוא לתנובה ביצים וחלב". כדי לא להעליב אפשר לשנות ל"מביא הוא לתנובה נבטים וחרוב".

"על הרבש ועל העוקץ" הוא שיר מקסים, אבל כדי למנוע פגיעה בדבורים אפשר לשנות אותו ל"על הסילאן ועל הקוף". גם בשיר כמו "מתוקה כמה את יפה" צריך להבהיר שנעשה שימוש בממתקים טבעיים בלבד.

הטבעונים עלולים להתעצבן גם משיר פוגעני כמו "אדון שוקו". אפשר לשנות אותו ל"אדון שוקו מחלב שקדים", או ל"אדון טופו הולך לשחק עם חבר שלו – אדון טופו אחר". ויש כמובן השיר "מכופף הכי ננות", שבו אדם מוציא את הפיטמות ללימונים, חורץ משמשים ומנבק תפוזים. זהו עידוד ברור להפעלת אלימות כלפי פירות חפים מפשע, ומי שמתאכזר למשמשים, סופו שיתאכזר לבני אדם. לכן, ראוי לשנות את המילים ל"מלטף הבננות".

הערב אנחנו מוזמנים לערב קריוקי, וכחלק מההתארגנות הוטלה עלי משמט הרפסת מילות השירים. כשהגעתי לשיר הפרחה, שכולם כבר יודעים שהגברת הראשונה תשיר, הוספתי לה הערה בצד: "אני רוצה להקדיש את השיר הבא לבעלי האהוב". בשורות המועדות לפורענות שתלת, בלי להודיע לה:

"כי בא לי לרקוד, ובא לי שטויות/ בא לי להרים כו" סית לחיך/ אין כמו בעלי בימים ובלילות/ בא לי לצעוק – אין עליך!"

מקווה שלא אישן בלילה על הספה. ●

yairn@israelhayom.co.il

איור: טל לזר

שיר עם שורה כמו "אינך יכולה ככה סתם ללכת" לא מתאים לעידן שבו לנשים יש זכות ללכת באופן עצמאי מתי שהן רוצות, ומי אתה שתגיד לה אם היא יכולה ללכת או לא. אפשר לשנות שם ל"ברור שאת יכולה ככה סתם ללכת".

"מי אוהב אותך יותר ממני?" יכול להתפרש כאיום מלחיץ, ועדיף לתקן ל"אני בטוח שאין מי שאוהב אותך יותר ממני, ואם יש, אז זו זכותך המלאה ואני אוזן הצידה וגם אשמור לה הוא חניה ליד הבית שלך".

בעידן שבו יש גברים שנשארים בבית בזמן שהאישה הולכת לעבודה, בעייתי לשיר "אבא הלך לעבודה... יביא לך מתנה". שלא לדבר על כך שהוא מרגיל את הצאצא שכל פעם שאבא הולך לעבודה, הוא חוזר עם מתנה, וכדי לקיים את ההבטחה צריך לקרות דבר אחר מתוך שניים – או שההורה יבזבז חלק ניכר ממה שהוא הרוויח בעבודה על מתנה, או שהוא יפלה משהו מהמשרד וינסה להסביר לילד למה המתנה שהוא קנה לו היא שרדן סיכות. אז כדי להנח את הילד לערכים טובים, נראה לי שעדיף "אבא הלך לעבודה... אל תצפה שיביא לך מתנה".

צריך לשקול לצנזר גם שירים כמו "בואי אמא" או "אמא שלי", מחשש לפגיעה בילדים שיש להם אבא ואבא. במקרה הזה החלפת מילה לא תפתור את הבעיה, רק תיצור שורות כמו "אבא אבא, את הינקת אותי, את פינקת אותי". אולי חלוקה שוויונית יותר יכולה להיות בסגנון "אמא מדוע הקיץ חלף, אבא תביא ת'ארנק".

איזה כיף שסוף-סוף יש לנו סקנדל בענייני שירים, ולא באיזה נושא הרה גורל וקושמרו. בפסטיגל החליטו לצנזר את המילה פרחה מ"שיר הפרחה" המפורסם, ועוררו ויכוח עז ברחבי הממלכה.

למרות שכיף להתווכח על עניינים מוזיקליים, עלי לנקוט כאן משנה זהירות. לא רק בגלל ענייני פוליטיקה קורקט והשימוש בסטריאוטיפים שפוגעים בנשים מזרחיות, ומצד שני, השמירה על קדושת היצירה המקורית – אלא כי מדובר בשיר אהוב על הגברת הראשונה (שלי). הוא שימש אותה ביצילות במאות ערבי קריוקי, היא יודעת את המילים בעל פה ומזדהה איתן, ואיתה אני ממש לא רוצה להסתבך, מחשש שהיא תחליט ש"בא לי לצעוק ולא בא לי עליך", תזרוק לי "צ'או יידי ור"ש לחיך", ותפליג ממני בתוך הכפכפים.

במקרה של "שיר הפרחה" הייתי מעדיף אם במקום השינוי שנעשה, היו מדלגים לגמרי על השיר. יש דברים שטוב יותר להימנע מהם מאשר לקצץ להם את הפואנטה. תארו לכם איך היה נשמע שיר המכולת של כוורת בלי המילה המרכזית, "מכולת":

"אני זוכר אותה, אני זוכר אותה מה...".

ואחר כך: "הולכת ל... וקונה שם תרנגולת".

הביצוע החדש ל"שיר הפרחה" בעייתי, כי הוא מעמיד את הילדים שיבואו לראות את המופע במבוכה: הם לא יבינו מה בעצם רוצה המבצעת להגיד. לא זו בלבד שהמחבר לא טרח להסביר לנו, כבר כשיצא השיר, מה בא לגברת בימים ובלילות – עכשיו, כשהיא צועקת ש"בא לה לצעוק", לא ברור מה בדיוק היא צועקת. בא לי לצעוק אני... מה? אולי בכלל בא לה לצעוק – רק לא עוד בחירות?"

חבל, כי היה אפשר להחליף את המקור במילים שיתחזרו יפה. נגיד:

"כי בא לי לרקוד, ובא לי שטויות

בא לי לצחוק ולא בא לי עליך,

בא לי בימים ובא לי בלילות –

(גרסה פמיניסטית מינורית) בא לי לחיות בלעדיך"

(גרסה פמיניסטית מיליטנטית) בא לי לתלוש אשכך"

(גרסת בורא עולם) בא לי לצעוק שאשריך"

(גרסה עם תקווה לעתיד טוב) בא לי לגור באפקה"

(גרסה היגינית) בא לי אמבט אני סך-הכל!"

(גרסת המטבח הטריפוליטאי) בא לי לטעום מהטבחה".

שירים רבים נמחקו מהתודעה במשך השנים, כי

הזמנים השתנו, ויש דברים שכבר לא אומרים. אבל בינינו (אל תגלו) – יש בעולם פרחות, מכל העדות והמוצאים, וגם להן מגיע שיסירו עליהן.

אני מסופק אם בגני הילדים שרים היום את "כושי כלב קט" או את "בים לבן קבוצת שחורים קוטפת", ולא רק כי מי שקוטפים אצלנו הם בכלל תאילנדים. ברור שלשיר "אפרו-אמריקני כלב קט" זה לא פתרון. אני מציע לשנות לגמרי את השיר ל"עוזי עגל רך, מהקצב תברח", ולקוות שזה לא מעליב אף אהה.

השאלה היא אם בעתיד ניאלץ להיפרד מהמילה הטעונה שחור גם בשיר האהוב "עטור מצחך", ונסתפק ב"עטור מצחך זהב", שאולי נשמע פחות פוגעני, אבל יותר נוברישי. והאם "במדינת הגמדים" יהפוך ל"במדינת נמוכי הקומה"?